

PAKIET MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

do kształcenia
na odległość dla nauczycieli
historii szkoły
ponadpodstawowej
(zakres podstawowy)

Projekt „Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych
w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli
w prowadzeniu kształcenia na odległość”.

Oś priorytetowa: II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji,
Działanie: 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

Projekt dofinansowany z Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego

SCENARIUSZ 1 (1 z 5)

Scenariusz lekcji historii w zakresie podstawowym dla klasy drugiej szkoły ponadpodstawowej

TEMAT: Rzeczpospolita XVI wieku – lekcja powtórzeniowa

CELE OGÓLNE:

Chronologia historyczna. Uczeń:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Uczeń:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.
 - doskonalenie umiejętności analizy historycznej: pracy ze źródłami pisanymi, ikonograficznymi;
 - doskonalenie umiejętności budowania narracji historycznej;

- opanowanie chronologii historycznej dotyczącej najważniejszych wydarzeń dotyczących Rzeczypospolitej w XVI w.;
- doskonalenie kompetencji kluczowych (porozumiewanie się w języku ojczystym i kompetencje cyfrowe).

CELE SZCZEGÓŁOWE

Po lekcji uczeń:

- opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje jego stosunki z sąsiadami w XVI w.;
- wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce i ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej;
- omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim;
- przedstawia sytuację wyznaniową na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVI w.;
- wyjaśnia przyczyny, okoliczności i następstwa zawarcia unii realnej pomiędzy Koroną a Litwą;
- charakteryzuje ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów w świetle postanowień unii lubelskiej;
- opisuje strukturę terytorialną i ludnościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów;
- wyjaśnia prawne i kulturowe podstawy tolerancji religijnej na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI w.;
- opisuje okoliczności, zasady, przebieg i następstwa pierwszych wolnych elekcji;
- charakteryzuje działania Stefana Batorego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej;
- zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów państwa polsko-litewskiego w XVI w. z wydarzeniami europejskimi.

METODY PRACY:

- praca w grupach,
- praca indywidualna,
- wykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- prezentacje przygotowane przez uczniów,
- quizy w aplikacjach Quizziz i LearningApps.

PRZEWIDYWANY CZAS:

45 minut (w tym 10 minut pracy indywidualnej ucznia, 10 minut pracy w grupach)

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Opis przebiegu zajęć

Faza przygotowawcza (5 minut)

Lekcję rozpoczyna wprowadzenie nauczyciela dotyczące określenia „złoty wiek”. Nauczyciel wyjaśnia, że odnosi się ono przede wszystkim do dziejów kultury, ale Rzeczpospolita w XVI w. odnosiła sukcesy w wielu dziedzinach.

Jednym z zadań uczniów podczas lekcji będzie uzasadnienie, dlaczego określenie złoty wiek jest adekwatne do wielu aspektów funkcjonowania Rzeczypospolitej w XVI w.

Faza zasadnicza

Celem tej części lekcji jest przypomnienie i utrwalenie wiadomości dotyczących Rzeczypospolitej w XVI w. Nauczyciel udziela instrukcji w zakresie sposobu logowania się i rozwiązania quizów.

Podczas lekcji uczniowie logują się i rozwiązują quizy (czas na rozwiązanie 10 minut). Przykładowe quizy są dostępne w aplikacjach Quizziz (Polska w XVI w.– powtórzenie) i LearningApps (Rzeczpospolita w XVI w.).

Uwagi dla nauczyciela dotyczące korzystania z aplikacji Quizziz i LearningApps.

Quizziz jest popularną aplikacją, w której znajduje się wiele gotowych testów. W celu skorzystania z zasobów aplikacji należy założyć konto (bezpłatne). Można skorzystać z gotowych testów, edytować i zmienić część pytań lub ułożyć własny zupełnie od nowa. Nauczyciel może udostępnić test na dwa sposoby – jako pracę domową (wówczas zaznacza w aplikacji do kiedy test będzie aktywny i podaje kod gry oraz termin uczniom) lub uruchomić test podczas zajęć (wówczas musi najpierw podać uczniom kod gry, a następnie poczekać aż uczniowie się zalogują i dopiero rozpocząć grę). Wygrywa osoba, która w najkrótszym czasie udzieli najwięcej

prawidłowych odpowiedzi. Nauczyciel ma możliwość uwzględnianie pracy z uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych poprzez dostosowanie trudności testu oraz czasu udzielania odpowiedzi.

Bardzo duże możliwości utrwalania wiedzy historycznej daje aplikacja LearningApps. Aplikację LearningApps można wykorzystać do utrwalania chronologii historycznej, ponieważ w formie zabawy pomaga zapamiętać daty wydarzeń. Jest także pomocna do systematyzacji pojęć oraz ikonografii związanej z danym tematem czy epoką historyczną.

Nauczyciel może obserwować postępy uczniów, jeżeli utworzy klasę w aplikacji. W tym celu wpisuje dane uczniów (imię i nazwisko) i przekazuje każdemu uczniowi indywidualny kod. Jest to czynność jednorazowa, później nauczyciel będzie mógł dodawać nowe zadania i widzieć, którzy uczniowie poprawnie je wykonali. Może również indywidualizować zadania, uwzględniając potrzeby uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi.

Faza końcowa

Nauczyciel dzieli klasę na cztery zespoły. Zadaniem każdego z zespołów jest przygotowanie krótkich prezentacji i argumentów do dyskusji. Uczniowie współpracują w ramach grupy, dzielą się zadaniami. Czas przygotowania wystąpień to 10 minut, czas na wystąpienie grupy to maksymalnie 5 minut.

Grupa 1

Na podstawie źródeł przygotujcie w formie krótkiej prezentacji (maksymalnie 10 slajdów) informacje dotyczące funkcjonowania demokracji szlacheckiej w XVI w. Uzasadnijcie stwierdzenie, że złoty wiek może odnosić się także do tego zagadnienia. Uwzględnijcie znaczenie konstytucji Nihil novi, ruchu egzekucyjnego oraz pierwszej wolnej elekcji.

Strony, z których uczniowie mogą skorzystać zawierają artykuły dotyczące zagadnień prezentacji, np. artykuł zawierający ocenę demokracji szlacheckiej (w przypadku trudności z bezpośrednim dostępem do artykułu poniższy adres można również wpisać w wyszukiwarkę google).

https://www.wilanow-palac.pl/konstytucja_nihil_novi_i_jej_znaczenie_dla_ustroju_rzeczypospolitej.html

[dostęp: 25.08.2021].

Uczniowie powinni również wykorzystać zamieszczony fragment źródła i odpowiedzieć na pytania znajdujące się pod tekstem.

Fragment artykułów henrykowskich z 1573 r.:

„Iż za żywota naszego my i potomkowie nasi, królowie polscy [...], nie mamy mianować ani obierać jakiego, składać żadnym sposobem ani kształtem wymyślonym, króla, na państwo sukcesora naszego sadzać, a to dlatego, aby zawdy wiecznymi czasy po zejściu naszym i **potomków naszych wolne obieranie zostało wszem stanom koronnym**; dla czego i tytułu dziedzica używać nie mamy ani potomkowie nasi, królowie polscy.

[...] 9. **Sejm walny koronny we dwie lecie najdalej być ma składan**, a gdzie by tego była pilna, a gwałtowna potrzeba Rzeczypospolitej, tedy za radą panów Rad obojga państwa jako czas i potrzeba Rzeczypospolitej przynosić będzie, powinni go składać będziemy, a dłużej go dźżyć nie mamy, najdalej do sześciu niedziel.

[...] Osobliwie to warujemy [zapewniamy], iż podatków ani poborów żadnych na imionach naszych Królewskich i Rad Duchownych, także ceł nowych na miastach naszych w Polsce i w Litwie i we wszystkich Ziemiach do Korony należących, składać i postanawiać nie mamy bez dozwolenia wszech Stanów na Sejmie Walnym”.

Źródło: <https://historia.org.pl/2009/10/27/artykuly-henrykowskie-11-maja-1573-r/>
[dostęp: 25.08.2021]

Wymień zobowiązania króla wymienione w tym fragmencie artykułów henrykowskich.

Grupa 2

Na podstawie źródeł przygotujcie w formie krótkiej prezentacji (maksymalnie 10 slajdów) informacje dotyczące reformacji w Polsce. Uzasadnijcie stwierdzenie, że określenie złoty wiek może odnosić się także do tego zagadnienia. Uwzględnijcie obecność wielu wyznań na terenie Rzeczypospolitej oraz przykłady tolerancji (zgodę sandomierską oraz akt konfederacji warszawskiej).

Uczniowie mogą wykorzystać informacje z mapy prezentującej wyznania w Rzeczypospolitej XVI w. Mapa jest dostępna online.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Religie_w_I_Rz-plitej_1573.svg [dostęp: 25.08.2021]

Dokument konfederacji warszawskiej, której treść i okoliczności uchwalenia powinni omówić https://agad.gov.pl/?page_id=966 [dostęp: 25.08.2021]

Fragment artykułów henrykowskich:

„A iż w tej zacnej Koronie narodu polskiego i litewskiego, ruskiego, inflanckiego i innych niemało jest różnowierstwa, przestrzegając na potem jakich sedycy i tumultu, z tej przyczyny rozerwania albo niezgody w religii, warowali to sobie niektórzy obywatele korony konfederacją osobliwą, że w tej mierze w sprawie religii mają być w pokoju zachowani, którą my obiecujemy trzymać w pokoju czasy wiecznymi”.

Źródło: <https://historia.org.pl/2009/10/27/artykuly-henrykowskie-11-maja-1573-r/> [dostęp: 25.08.2021]

Wymień przyczynę umieszczenia tego postanowienia w artykułach henrykowskich.

Grupa 3

Na podstawie źródeł przygotujcie w formie krótkiej prezentacji (maksymalnie 10 slajdów) informacje dotyczące pozycji międzynarodowej Rzeczypospolitej. Uzasadnijcie stwierdzenie, że określenie złoty wiek może odnosić się także do tego zagadnienia. Uwzględnijcie takie wydarzenia jak hołd pruski, rywalizację o Inflanty, unię lubelską. Wykorzystajcie również tekst źródłowy.

Fragment unii lubelskiej:

„Iż już Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie jest jedno i nierozdzielne i nieróżne ciało, a także nieróżna, ale jedna spolna Rzeczpospolita, która się z dwu państw i narodów w jeden zniosła i społa.

A [tym dwu narodom] żeby już wiecznemi czasy jedna głowa, jeden pan i jeden król spolny rozkazawał, który spolnemi głosy od Polaków i od Litwy obran [...].

A przy koronacji nowego króla mają być przez króla koronowanego poprzysiężone [...] na jednej liście i jednemi słowy na wieczne czasy prawa [...]. Sejmy i rady [oba narody] mają zawsze mieć wspólne [...].

[Przymierza i układy] albo zmony i przymierza z postronnymi narody wedle wspólnej zgody [...]”.

Źródło: M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, (1997), *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, Warszawa, s. 99.

Wymień, co w świetle unii lubelskiej było wspólne dla Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Omówcie symbolikę obrazu Jana Matejki *Hołd pruski*

Hołd pruski (obraz Jana Matejki)

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Ho%C5%82d_pruski_\(obraz_Jana_Matejki\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Ho%C5%82d_pruski_(obraz_Jana_Matejki)) [dostęp: 25.08.2021]

Grupa 4

Na podstawie zawartości strony podanej w linku przygotujcie krótką prezentację (maksymalnie 5 slajdów), pokazującą, że rozwój kultury i nauki w Rzeczypospolitej XVI w. zasługuje na miano „złotego wieku”.

EWALUACJA ZAJĘĆ

Efekty kształcenia można sprawdzić przy pomocy testu w dowolnej aplikacji internetowej (np. testportal) lub karty pracy.

Przykładowe zadania z karty pracy

1. Określ, które zdania są prawdziwe, i postaw obok nich literę P.

- a. Ruch egzekucyjny postulował zniesienie odrębności różnych części Rzeczypospolitej.
 - b. Konfederacja warszawska została włączona do artykułów henrykowskich.
 - c. Andrzej Frycz Modrzewski był autorem *Kazań sejmowych*.
 - d. Wojna o Inflanty miała miejsce za panowania Zygmunta Augusta.
2. Wyjaśnij znaczenie konstytucji Nihil novi dla kształtowania się demokracji szlacheckiej w Polsce.
3. Określ kolejność chronologiczną. W tym celu wpisz cyfry od 1 do 4 obok wydarzeń
- Hołd pruski
- Układ w Wiedniu
- Pierwsza wolna elekcja
- Unia lubelska.
4. Wyjaśnij, odwołując się do odpowiednich wydarzeń, trafność sformułowania „Rzeczpospolita państwem bez stosów”.

Bibliografia

Quizy powtórzeniowe:

<https://quizizz.com/admin/quiz/5ec23b055ae301001b393ac7> [dostęp: 25.08.2021]

<https://learningapps.org/display?v=p9od4wxen19> [dostęp: 25.08.2021].

Informacje dotyczące osiągnięć kultury i nauki polskiej w XVI w.:

<https://zpe.gov.pl/a/renesansowa-rzeczpospolita/D17sjbX2g> [dostęp: 25.08.2021].

Strony z informacjami o demokracji szlacheckiej:

https://www.wilanow-palac.pl/konstytucja_nihil_novi_i_jej_znaczenie_dla_ustroju_rzeczypospolitej.html
[dostęp: 25.08.2021].

Oryginał konstytucji Nihil novi –

http://dziedzictwo.polska.pl/katalog/slide,Konstytucja_Nihil_Novi_uchwalona_na_sejmie_willnym_radomskim_w_1505_r_ilustracja_1,pid,182765,gid,177644,cid,178.htm?sh=1 [dostęp: 25.08.2021].

Przegląd zadań możliwych do utworzenia w aplikacji LearningApps:

<https://learningapps.org/createApp.php> [dostęp: 25.08.2021]

SCENARIUSZ 2 (2 z 5)

Scenariusz lekcji historii w zakresie podstawowym dla klasy trzeciej szkoły ponadpodstawowej

TEMAT: Ziemie polskie po upadku powstania styczniowego

CELE OGÓLNE:

I. Chronologia historyczna. Uczeń:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Uczeń:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.

- doskonalenie umiejętności kluczowych (porozumiewanie się w języku ojczystym oraz kompetencji cyfrowych);
- doskonalenie umiejętności pracy zespołowej.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Po lekcji uczeń:

- wyjaśnia cele i porównuje metody polityki zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej (w tym ziem zabranych) – rusyfikacja, germanizacja, autonomia galicyjska;
- porównuje zmiany zachodzące w sytuacji społeczno-gospodarczej w trzech zaborach;
- charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców;
- charakteryzuje proces formowania się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków i innych grup narodowych zamieszkujących tereny dawnej Rzeczypospolitej;
- dostrzega znaczenie języka, wiary, edukacji dla podtrzymania świadomości narodowej;
- omawia skutki powstania styczniowego w Królestwie Polskim;
- opisuje postawę Polaków wobec prób germanizacji: wydarzenia strajku we Wrześni z 1901 r., działania Michała Drzymały, reakcje Henryka Sienkiewicza i Marii Konopnickiej na antypolską działalność władz niemieckich;
- wyjaśnia genezę oraz wymienia przykłady autonomii w Galicji;
- charakteryzuje postawę lojalistów oraz stańczyków.

METODY PRACY:

- praca w grupach,
- wykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- Notatki przygotowane przez uczniów w Google Docs,
- Quizy w aplikacji Quizziz sprawdzające wiedzę uczniów:

<https://zpe.gov.pl/a/grozby-i-obietnice-polityka-zaborcow-wobec-ziem-polskich/D87Nh4c6g> [dostęp: 26.08.2021]

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca

Nauczyciel podczas 10 minutowego wprowadzenia omawia politykę zaborców wobec Polaków po upadku powstania styczniowego. Zwraca uwagę na zbliżenie prusko-rosyjskie już w czasie powstania styczniowego (konwencja Alvenslebena) oraz na czynniki, które wpływały na politykę zaborców, np. po zjednoczeniu Niemiec silniejsze stały się tendencje nacjonalistyczne, mające na celu unifikację całego państwa. Z kolei przegrana Austrii w wojnie z Prusami zmusiła cesarza do reform w państwie i przyznania większych swobód narodom zamieszkującym wieloetniczne państwo Habsburgów.

Faza zasadnicza

Praca w grupach. Podczas edukacji zdalnej nauczyciel może wykorzystać w tym celu możliwości platformy, z której korzysta (np. tworzenie grup, w ramach których uczniowie mogą się ze sobą komunikować), może również dokonać podziału według numerów z dziennika.

Wszystkie grupy po wysłuchaniu wykładu nauczyciela na podstawie informacji z podręczników oraz innych źródeł, poleconych przez nauczyciela, przygotowują notatkę według instrukcji nauczyciela, następnie prezentują ją klasie (czas przygotowania notatki 15 minut). Celem tej części lekcji jest doskonalenie umiejętności analizy historycznej oraz budowania narracji.

Grupa 1

W dokumencie Google Docs sporządźcie notatkę dotyczącą rusyfikacji. Po ukończeniu udostępnicie ją klasie. W notatce wymieńcie, jakie represje dotknęły Królestwo Polskie po upadku powstania styczniowego. Opiszcie działania rusyfikacyjne, które podjęły władze. W tym celu wykorzystajcie źródła i wykonajcie zadania z nimi związane.

Wykonaj zadanie 8 ze strony <https://zpe.gov.pl/a/grozby-i-obietnice-polityka-zaborcow-wobec-ziem-polskich/DS2kKWhIA> [dostęp: 26.08.2021]

Wykonaj zadania 2 i 3 ze strony <http://wlaczpolske.pl/index.php?etap=10&i=1348> [dostęp: 26.08.2021]

Grupa 2

W dokumencie Google Docs sporządźcie notatkę dotyczącą germanizacji. Po ukończeniu udostępnicie ją klasie. W notatce wyjaśnijcie, co było przyczyną

wprowadzenia polityki Kulturkampf. Opiszcie inne próby germanizacji narodu polskiego. Wyjaśnijcie, jaka była reakcja Polaków na te działania, i podajcie przykłady. W tym celu wykorzystajcie zamieszczone źródła.

Źródło A

„Ton polityce wobec Polaków nadawać będzie powołany w 1862 roku premier Prus, a następnie kanclerz Rzeszy Otto von Bismarck. Swój stosunek do Polaków ujął w osławionym liście do siostry Malwiny w 1861 roku.

Bijcie w Polaków, by ich ochota do życia odeszła; osobiście współczuję ich położeniu, ale jeśli pragniemy istnieć, nie pozostaje nam nic innego jak ich wytępić...

[...] Bismarck za swych głównych przeciwników w łonie społeczeństwa polskiego uważał duchowieństwo i szlachtę. Wybuch Kulturkampf, którego celem było podporządkowanie sobie Kościoła katolickiego. Forsował ustawodawstwo antykościelne. Spotkało się to z oporem duchowieństwa i wiernych. [...] Rodził się wzorzec osobowy Polaka-katolika. Kulturkampf zakończył się porażką rządu”.

Źródło: <https://twojehistoria.pl/2017/12/06/co-kazdy-polak-powinien-wiedziec-o-germanizacji-jak-niemcy-probowali-nam-odebrac-jezyk-kulture-i-tozsamosc/> [dostęp: 26.08.2021].

Źródło B

„[...] »Jesienią 1904 roku kupiłem ziemię w Podgradowicach pod Rakoniewicami – opisywał sytuację Michał Drzymała. – Miałem dwa konie i nieźle zarabiałem jako furman, ale skaranie boskie było ze Szwabami, którzy nie chcieli dać pozwolenia na budowę domu. [...] Raz, jadąc przez Grodzisk, dowiedziałem się od miejscowego szynkarza [...], że u niego na podwórzu stoi wóz cyrkowy. I właśnie ten wóz magistrat zafantował«.

Władze pruskie chciały ten wóz usunąć, argumentując, iż stojący w jednym miejscu przez ponad 24 godziny wóz jest domem. W tej sytuacji Drzymała systematycznie, codziennie przesuwiał wóz na niewielką odległość, co dało mu argument, iż jako pojazd ruchomy nie podlegał przepisom prawa budowlanego. Przez kilka lat trwała sądowo-administracyjna walka, w której stosowano kruczki prawne.

[...] Nie wolno było gotować też w tym wozie. Żandarm jak przyszedł i zobaczył, że dym idzie z wozu, to trzeba było przestać. Jednak Drzymała się nie poddawał. Jak

nie wolno było w dzień, to gotowali w nocy.[...] Drzymała za różne sprawy miał drobne kary. Ile razy go zamykano, tyle razy on, wychodząc, śpiewał »Jeszcze Polska nie zginęła«”.

Źródło: <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/830381,Cyrkowy-woz-Drzymaly-symbol-walki-z-germanizacja> [dostęp: 26.08.2021]

Źródło C

Krótką notatką informującą o rugach pruskich dostępną online – <https://muzhp.pl/pl/e/1331/rugi-pruskie> [dostęp: 26.08.2021]

Grupa 3

W dokumencie Google Docs sporządźcie notatkę dotyczącą sytuacji Polaków w Galicji. Po ukończeniu udostępniście ją klasie. W notatce wyjaśnijcie, dlaczego władze austriackie zapewniły Polakom autonomię. Podajcie przykłady swobód politycznych i narodowościowych, które Polacy uzyskali w ramach monarchii habsburskiej. Wyjaśnijcie, co zawierał adres galicyjskich konserwatystów i kim byli stańczycy. W tym celu wykorzystajcie zamieszczone źródła.

Źródło A

Źródło 3 – rozporządzenie językowe z 5 czerwca 1869 oraz źródło 4 – gmach Sejmu Krajowego we Lwowie.

Źródła 3 i 4 oraz pytania do nich dostępne na stronie:

<http://wlaczpolske.pl/index.php?etap=10&i=1355> [dostęp: 26.08.2021].

Źródło B

Źródła 2-11 oraz pytania do nich. Źródła pokazujące różne obiekty architektoniczne, pomniki i zdjęcia publikacji związanych z autonomią Galicji, są dostępne online na stronie: <http://wlaczpolske.pl/index.php?etap=10&i=1287> [dostęp: 26.08.2021].

Źródło C

„Opanowana do perfekcji przez stańczyków sztuka kompromisu z rządem austriackim przyniosła liczne ustępstwa narodowe dla Polaków, które, mimo że okrojone, pozwalały pielęgnować polskie tradycje i język. Postawę konserwatystów krakowskich najdobitniej obrazują słowa innego galicyjskiego konserwatysty Pawła Popieła: »Jeżeli naród znajduje się, choć we względnej zawisłości, ale w takich

warunkach, że może doskonalić swoje cnoty i właściwości, nabywać sztuki rządzenia, której zawsze mu zbywało, bogactwo podnosić, a waśń wewnętrzną łagodzić, to położenie takie winien uszanować, wyzyskać i czekać odpowiednich okoliczności, które dla roztropnych Opatrzność sprowadza [...]».

Stańczycy krytykowali powszechność spiskowania kryjącą się pod ukutym przez nich terminem liberum conspiro, a przynoszącą dla sprawy polskiej więcej szkody niż pożytku”.

Źródło: <https://historia.org.pl/2017/01/26/stanczycy-glos-rozsadku-z-galicji/> [dostęp: 26.08.2021].

Wyjaśnij, jakie poglądy dotyczące relacji Polaków z zaborcami prezentowali stańczycy.

Faza podsumowująca

Po przedstawieniu przez wszystkie grupy efektów pracy uczniowie wykonują test na stronie Quizizz (np. w ramach pracy domowej) –

<https://quizizz.com/admin/quiz/61883026ef034c001d3f0dc2/polacy-po-powstaniu-styczniowym> [dostęp: 26.08.2021]

EWALUACJA ZAJĘĆ

Po przeprowadzeniu testu nauczyciel na podstawie jego wyników określa zagadnienia, które ewentualnie wymagają jeszcze utrwalenia.

Bibliografia

<https://twojahistoria.pl/2017/12/06/co-kazdy-polak-powinien-wiedziec-o-germanizacji-jak-niemcy-probowali-nam-odebrac-jezyk-kulture-i-tozsamosc/> [dostęp: 26.08.2021].

<https://historia.org.pl/2017/01/26/stanczycy-glos-rozsadku-z-galicji/> [dostęp: 26.08.2021].

<http://wlawczpolske.pl/index.php?etap=10&i=1355> [dostęp: 26.08.2021].

<http://wlawczpolske.pl/index.php?etap=10&i=1287> [dostęp: 26.08.2021].

SCENARIUSZ 3 (3 z 5)

Scenariusz lekcji historii w zakresie podstawowym w klasie pierwszej szkoły ponadpodstawowej

TEMAT: „Biała” czy „czarna” legenda zakonu krzyżackiego?

CELE OGÓLNE:

Chronologia historyczna. Uczeń:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Uczeń:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Po lekcji uczeń:

- charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej;
- omawia przebieg konfliktów polsko-krzyżackich w XIV i XV w.;
- opisuje działalność organizacyjną i kulturową zakonu na podbitych terenach;
- ocenia znaczenie unii polsko-litewskiej dla rozwiązania kwestii krzyżackiej;
- wyjaśnia znaczenie pojęcia „wojny sprawiedliwej” w poglądach Pawła Włodkowica.

METODY PRACY:

- debata oksfordzka

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- MS Teams (lub inna platforma),
- fragment filmu dokumentalnego,
- mentimeter,
- edpuzzle,
- materiały źródłowe udostępnione online.

PRZEWIDYWANY CZAS:

45 minut

Jest to czas przeznaczony na przeprowadzenie dyskusji metodą debaty oksfordzkiej. W debacie powinni wziąć udział wybrani uczniowie wyróżniającymi się uzdolnieniami historycznymi oraz umiejętnością prowadzenia dyskusji. Zadaniem reszty klasy będzie zapoznanie się z filmem i udzielenie odpowiedzi na pytania w nim umieszczone oraz przysłuchiwanie się dyskusji i zajęcie stanowiska po stronie propozycji lub opozycji.

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Faza przygotowawcza

Praca samodzielna z materiałami źródłowymi, przygotowanie uczniów do debaty oksfordzkiej.

Na minimum dwa tygodnie przed terminem zajęć nauczyciel ustala, którzy uczniowie wezmą udział w debacie, i wyznacza im role. W dyskusji weźmie udział czterech

uczniów po stronie propozycji i czterech uczniów po stronie opozycji. Strona propozycji będzie zajmowała stanowisko, że Krzyżacy to bezwzględni najeźdźcy, bez skrupułów wykorzystujący wiarę do zbudowania potężnego państwa. Strona opozycji będzie bronić tezy, że Krzyżacy wnieśli na tereny, które podbili, ogromny wkład cywilizacyjny. Czas wystąpień każdego z uczestników dyskusji nie powinien być dłuższy niż 4 minuty. Rolę marszałka pełni nauczyciel, który pilnuje czasu oraz kolejności wystąpień.

Zadania uczestników dyskusji:

Pierwsi mówcy – rozpoczynają dyskusję. Ich zadaniem jest nakreślenie stanowiska całej drużyny podanie kilku argumentów, które mogą zostać rozwinięte przez kolejnych mówców. Mówca opozycji odpowiada na argumenty strony propozycji.

Drudzy mówcy – rozwijają argumentację, podają kilka dobrze uzasadnionych argumentów, które mają posłużyć do obrony zdania drużyny.

Trzeci mówcy – odwołują się w swoim wystąpieniu do argumentów strony przeciwnej, ich głównym zadaniem jest pokazanie błędów w myśleniu strony przeciwnej. Mogą również użyć nowych argumentów dla wzmocnienia swojego stanowiska.

Ostatni mówcy – ich zadaniem jest podsumowanie całej dyskusji, zebranie argumentów poprzednich mówców.

Wskazówki do pracy zdalnej

W sytuacji zdalnego nauczania dobrze byłoby, aby uczniowie ilustrowali swoje wystąpienia przy pomocy prezentacji zawierającej fragmenty źródeł, dane statystyczne, źródła ikonograficzne. Zastosowanie wizualnej strony debaty oksfordzkiej z odpowiednim ustawieniem stron dyskusji jest w tej sytuacji niemożliwe.

Faza podsumowująca

Na zakończenie dyskusji wszyscy uczniowie zajmują stanowisko po stronie propozycji lub opozycji. Głosowanie można przeprowadzić bezpośrednio lub za pomocą aplikacji mentimeter, jeżeli nauczyciel z niej korzysta.

Materiały pomocnicze dla uczniów:

Strona propozycji otrzymuje pakiet materiałów, z których najważniejsze są źródła od A do C, ponieważ w dostępnych tam materiałach znajdują się argumenty, które mogą

posłużyć do uzasadnienia stanowiska, że Krzyżacy to najeźdźcy, którzy dokonali brutalnego podboju i stanowili nieustanne zagrożenie dla Polski w XIV i XV w. Wszystkie materiały są dostępne online.

Źródło A

Sprowadzenie Krzyżaków. Najgorsza decyzja w dziejach średniowiecznej Polski? – Wielka Historia <https://wielkahistoria.pl/sprowadzenie-krzyzakow-najgorsza-decyzja-w-dziejach-sredniowiecznej-polski/> [dostęp: 31.08.2021]

Źródło B

Konflikty polsko-krzyżackie w XIV i XV w.

<https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DeBuX3mSs> [dostęp: 31.08.2021].

Źródło C

Wojna trzynastoletnia

<https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/D1HA1ntV> [dostęp: 31.08.2021].

Strona opozycji powinna wykorzystać materiały podane jako źródła D do H. Posłużą one do budowy argumentów broniących cywilizacyjnej roli zakonu krzyżackiego oraz pokazujących stereotypy i narodowościowe uprzedzenia, które zostały wpisane w relacje polsko-krzyżackie w XIX i XX w.

Źródło D

Rozmowa na temat postrzegania zakonu krzyżackiego z wybitnym znawcą historii średniowiecza profesorem Henrykiem Samsonowiczem

<https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1514532,1,pozytek-z-krzyzaka.read>

[dostęp: 31.08.2021]

Źródło E

Uwagi dotyczące rozwiązań organizacyjnych w państwie krzyżackim, które miały cywilizacyjny wpływ na ziemie polskie.

Powstanie państwa krzyżackiego

<http://toruntour.pl/4622/powstanie-panstwa-krzyzackiego> [dostęp: 1.09.2021].

Źródło F

Mapa kolonizacja ziem polskich w XIII–XV w., pokazująca również zasięg kolonizacji krzyżackiej, dostępna na stronie

<https://zpe.gov.pl/a/rewolucja-spoeczna-i-gospodarcza-na-ziemiach-piastow-w-xiii-w/D10bg5eoS> [dostęp: 1.09.2021]

Źródło G

Recepcja prawa chełmińskiego przez miasta w Polsce

<https://chelmno.pl/pl/historia-i-kultura/prawo-chelminskie/> [dostęp: 1.09.2021].

Źródło H

Artykuł o stereotypach historycznych dotyczących roli zakonu, które pojawiały się w XIX i XX w.,

<https://historia.org.pl/2011/07/05/czy-krzyzacy-musza-byc-zlowrodzy/> [dostęp: 1.09.2021].

Oprócz źródeł w przygotowaniu do dyskusji należy wykorzystać informacje dotyczące relacji polsko-krzyżackich z podręcznika, z którego uczniowie korzystają. Uczniowie mogą również skorzystać z innych dostępnych źródeł i literatury. Wymienione powyżej źródła są propozycją materiałów do wykorzystania podczas lekcji.

EWALUACJA ZAJĘĆ (sprawdzenie osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia)

Po zakończonej lekcji pozostali uczniowie otrzymują zadanie pisemnej pracy domowej: Zakon krzyżacki – bezwzględni zdobywcy czy krzewiciele cywilizacji?

Wskazówki do pracy z uczniami ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi.

Do udziału w dyskusji należy wytypować uczniów uzdolnionych historycznie. Pozostała część klasy również powinna przygotować się do lekcji. W tym celu uczniowie mogą obejrzeć fragment filmu przygotowany przy pomocy aplikacji edpuzzle. W trakcie filmu pojawiają się pytania kontrolne, które ułatwią uczniom uporządkowanie najważniejszych informacji. Uczniowie ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi mogą obejrzeć film we własnym tempie, jest to również dobra metoda dla osób z przewagą pamięci słuchowej.

BIBLIOGRAFIA:

Film *Krzyżacy – powstanie, potęga, upadek* przygotowany w aplikacji edpuzzle – <https://edpuzzle.com/media/5d0808ace962b240ebb8e1ed> [dostęp: 31.08.2021].

Sprowadzenie Krzyżaków. Najgorsza decyzja w dziejach średniowiecznej Polski? – Wielka Historia <https://wielkahistoria.pl/sprowadzenie-krzyzakow-najgorsza-decyzja-w-dziejach-sredniowiecznej-polski/> [dostęp: 31.08.2021]

Konflikty polsko-krzyżackie w XIV i XV w. – <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/DeBuX3mSs> [dostęp: 31.08.2021].

Wojna trzynastoletnia – <https://zpe.gov.pl/a/przeczytaj/D1HA1ntV> [dostęp: 31.08.2021].

<http://toruntour.pl/4622/powstanie-panstwa-krzyzackiego> [dostęp: 1.09.2021].

Mapa kolonizacja ziem polskich w XIII–XV w. pokazująca również zasięg kolonizacji krzyżackiej – <https://zpe.gov.pl/a/rewolucja-spooleczna-i-gospodarcza-na-ziemiach-piastow-w-xiii-w/D10bg5eoS> [dostęp: 1.09.2021]

Recepcja prawa chełmińskiego przez miasta w Polsce – <https://chelmno.pl/pl/historia-i-kultura/prawo-chelminskie/> [dostęp 1.09.2021].

Artykuł o stereotypach historycznych dotyczących roli zakonu, które pojawiały się w XIX i XX w. – <https://historia.org.pl/2011/07/05/czy-krzyzacy-musza-byc-zlowrodzy/> [dostęp 1.09.2021].

SCENARIUSZ 4 (4 z 5)

Scenariusz lekcji historii w zakresie podstawowym w klasie drugiej. szkoły ponadpodstawowej

TEMAT: Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego

CELE OGÓLNE:

Chronologia historyczna. Uczeń:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Uczeń:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym i problemowym;
 - 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
 - 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.
- doskonalenie kompetencji kluczowych (porozumiewanie się w języku ojczystym i kompetencje cyfrowe).

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Po lekcji uczeń:

- charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej, wskazując przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego;
- przedstawia reformy z pierwszych lat panowania Stanisława Augusta;
- omawia kwestię dysydencką, postanowienia sejmu delegacyjnego;
- opisuje okoliczności zawiązania i działalność konfederacji barskiej;
- wyjaśnia przyczyny i przedstawia zasięg terytorialny pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej;
- opisuje protest Tadeusza Reytana.

METODY PRACY:

- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- Materiały dostępne online – <https://zpe.gov.pl/a/poczatki-wladzy-ostatniego-krola/Dss99gPA9> [dostęp: 4.09.2021].
- MS Teams (lub inna platforma),
- Materiały źródłowe.

PRZEWIDYWANY CZAS:

45 minut

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Faza przygotowawcza

Na początku lekcji nauczyciel dzieli klasę na cztery grupy i każdej z nich przydziela zadania. Czas na wykonanie zadania to 15 minut.

Najtrudniejsze, wymagające największej pracy zadanie ma grupa trzecia, najłatwiejsze – grupa druga.

Faza zasadnicza

Uczniowie pracują w grupach, kontaktując się ze sobą i rozdzielając zadania.

Wyznaczają również sprawozdawcę, który będzie przedstawiał efekty pracy grupy.

Zadania dla uczniów:

Grupa 1

Na podstawie informacji z podręcznika, internetu oraz załączonego źródła przedstawcie okoliczności wyboru Stanisława Poniatowskiego na króla. Wyjaśnijcie, jakie stronnictwo reprezentował, jakie reformy zostały przeprowadzone już podczas obrad sejmiku konwokacyjnego i czyje poparcie zapewniło wybór Stanisława Poniatowskiego na króla.

Źródła A

„Mocarstwa sąsiadujące z Polską były tak często wciągane w zaburzenia wywołane przez bezkrólewia w tym państwie, że doświadczenia przeszłości zmusiły je do zajęcia się poważnie sprawami tego państwa, w czasie gdy po śmierci Augusta III tron wakował. W tym celu, aby nie dopuścić do zgubnych skutków, które wywołać mogło ostatecznie bezkrólewie, dwór w Petersburgu pośpieszył wpłynąć na uspokojenie umysłów i doprowadził do zgody na rzecz kandydata najgodniejszego tronu i najbardziej odpowiedniego zarazem tak dla obywateli, jak i dla sąsiadów [...]”

Źródło: S.B. Lenard, M.S. Bonadruk, (1997), *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, Warszawa, s. 412.

W jaki sposób tłumaczono w tym dokumencie ingerencję w wybór króla Stanisława Augusta Poniatowskiego na króla?

Grupa 2

Na podstawie informacji z podręcznika, internetu przedstawcie reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego. Możecie wykorzystać informacje ze strony: <https://zpe.gov.pl/a/poczatki-wladzy-ostatniego-krola/Dss99gPA9> [dostęp: 4.09.2021].

Grupa 3

Na podstawie informacji z podręcznika, internetu oraz źródła przedstawcie kwestię dysydencką, postanowienia i okoliczności sejmiku delegacyjnego oraz przyczyny, zasięg i ocenę działalności konfederacji barskiej. Możecie wykorzystać informacje ze strony: <https://zpe.gov.pl/a/poczatki-wladzy-ostatniego-krola/Dss99gPA9> [dostęp: 4.09.2021].

Źródło B

Fragment postanowień sejmu 1768 roku:

„I. Nie będzie można na sejmie wolnym bez jednomyślnego zezwolenia Stanów Rzeczypospolitej powiększenia żadnego lub odmiany podatków raz ustanowionych jako też odmiany taryf stanowić, pod jakimkolwiek bądź pretekstem.

II. Nie będzie pozwolono na wolnym sejmie, tylko za jednomyślnością, pomnażać liczby wojska Rzeczypospolitej raz ustanowionego, w jakiegokolwiek stronie Królestwa i pod jakimkolwiek bądź imieniem i pretekstem.

III. Nie będzie się godziło na wolnym sejmie bez jednomyślnego zezwolenia Stanów Rzeczypospolitej żadnego przymierza ani konwencji, związku, przyjaźni lub handlu z postronnymi potencjami zawierać.

IV. Wypowiadanie wojny i zawieranie pokoju nie będą mogły być uczynione na wolnych sejmach, tylko za jednomyślnością. [...]

Ten [...] akt [...], będąc pod gwarancją podpisanego dziś traktatu między Najjaśniejszym Królem i Najjaśniejszą Rzeczypospolitą Polską z jednej a Najjaśniejszą Imperatorową Jejmością całej Rosji z drugiej strony, powinien mieć wszelką takową moc, skutek i obowiązek, jak gdyby tenże w ten traktat słowo w słowo był wpisany”.

Źródło: S.B. Lenard, M.S. Bonadruk, (1997), *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, Warszawa, s. 405–406.

Wyjaśnij, co oznaczała zasada jednomyślności, zapisana w dokumencie. Co oznaczało sformułowanie użyte w ostatnim akapicie tekstu?

Grupa 4

Na podstawie informacji z podręcznika, internetu oraz źródła przedstawie przyczyny, okoliczności oraz postanowienia I rozbioru Polski. Możecie wykorzystać informacje ze strony: <https://zpe.gov.pl/a/poczatki-wladzy-ostatniego-krola/Dss99gPA9> [dostęp: 4.09.2021].

Tajna depecha Fryderyka II do Petersburga w sprawie rozbioru Polski:

„W związku z tym doszedłem do przekonania, że będzie najlepiej, jeśli Rosja i ja skorzystamy również z tej koniunktury i naśladując przykład dworu wiedeńskiego

zabezpieczymy też nasze interesy, osiągając pewne realne korzyści. Wydaje mi się rzeczą obojętną dla Rosji, jaką drogą otrzyma odszkodowanie, które się jej słusznie należy za koszty poniesione w wojnie z Turcją. Ponieważ zaś wojna ta wybuchła wyłącznie z powodu sprawy polskiej, nie widzę, dlaczego nie miałyby na jej granicach szukać tego wyrównania. Co do mnie nie chciałbym, by przewaga znalazła się po stronie Austrii. Nie mógłbym więc sobie odmówić zajęcia w ten sam sposób niektórych części Polski. Będzie to dla mnie ekwiwalentem za subsydia oraz straty i szkody poniesione przeze mnie również w tej wojnie. I rad będę, mogąc mówić, że przede wszystkim Rosji zawdzięczam ten nowy nabytek. Będzie to równocześnie okazją do zacieśnienia naszych wzajemnych więzów i uczynienia ich jeszcze bardziej nierozzerwalnymi”

Źródło: S.B. Lenard, M.S. Bondaruk, (1997), *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, Warszawa, s. 409–410.

Wyjaśnij, jak król pruski uzasadnia propozycję rozbioru Polski.

Faza podsumowująca

Po upływie 15 minut uczniowie omawiają przydzielone zagadnienia, prezentując reszcie klasy również źródła i odpowiedzi do nich.

Czas wystąpienia każdej z grup to maksymalnie 5 minut.

Po zakończeniu prezentacji nauczyciel ocenia aktywność uczniów na lekcji.

Praca domowa

Poszukaj informacji na temat protestu Tadeusza Reytana przeciwko sejmowi rozbiorowemu. Zapoznaj się z interpretacją dzieła Jana Matejki np.

<https://www.youtube.com/watch?v=LMXY4yG02rw> [dostęp: 5.09.2021]

EWALUACJA ZAJĘĆ

Uczniowie rozwiązują test w aplikacji Quizziz np. *Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego* –

<https://quizizz.com/admin/quiz/618848bcef034c001d3f193b>. [dostęp: 5.09.2021]

Na podstawie wyników testu nauczyciel określa, które z zagadnień wymaga utrwalenia i powtórzenia.

BIBLIOGRAFIA:

<https://zpe.gov.pl/a/poczatki-wladzy-ostatniego-krola/Dss99gPA9> [dostęp:
4.09.2021].

S.B. Lenard, M.S. Bondaruk, (1997), *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, Warszawa, s. 405
i nn.

SCENARIUSZ 5 (5 z 5)

Scenariusz lekcji historii w zakresie podstawowym dla klasy trzeciej szkoły ponadpodstawowej

TEMAT: Walka o zachodnią i południową granicę II RP

CELE OGÓLNE:

Chronologia historyczna. Uczeń:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Uczeń:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Po lekcji uczeń:

- przedstawia postanowienia konferencji pokojowej w Paryżu dotyczące Polski;

- omawia rolę ważnych postaci – Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Paderewskiego, Wojciecha Korfańskiego – dla kształtowania się zachodniej i południowej granicy II RP;
- charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy z Niemcami, z uwzględnieniem powstania wielkopolskiego, powstań śląskich i plebiscytów;
- porównuje kształt terytorialny I i II Rzeczypospolitej.

METODY PRACY:

- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- Materiały dostępne online na stronie e-podręcznika – <https://zpe.gov.pl/a/ksztaltowanie-sie-granicy-z-niemcami-i-czechoslowacja/D168UPBiP> [dostęp: 6.09.2021].
- Materiały źródłowe.

PRZEWIDYWANY CZAS:

45 minut

PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Faza przygotowawcza

Nauczyciel przy pomocy rozmowy kierowanej (5 minut) przypomina aktywność Polaków podczas I wojny światowej oraz okoliczności towarzyszące odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Informuje uczniów, że ich zadaniem będzie wcielenie się w rolę świadków kształtowania się granic II Rzeczypospolitej. Dzieli klasę na grupy. Zadania dla grup są przewidziane na 15 minut pracy uczniów, a prezentacja efektów pracy grupy to 3–4 minuty.

Grupa 1

Wyobraźcie sobie, że jesteście mieszkańcami Wielkopolski i piszecie list do przyjaciela z innej części Polski, w którym informujecie go o przebiegu wydarzeń. Informacji poszukajcie w podręczniku i internecie pod hasłem „kształtowanie się granicy z Niemcami i Czechosłowacją”.

<https://zpe.gov.pl/a/ksztaltowanie-sie-granicy-z-niemcami-i-czechoslowacja/D168UPBiP> [dostęp: 6.09.2021].

List możecie napisać w Google Docs i po zaprezentowaniu udostępnić go klasie.

Grupa 2

Wyobraźcie sobie, że jesteście mieszkańcami Górnego Śląska i piszecie list do przyjaciela z innej części Polski, w którym informujecie go o sytuacji w waszym regionie. Napiszcie o powstaniach śląskich oraz wynikach plebiscytu. Informacji poszukajcie w podręczniku i internecie np. na stronie

<https://zpe.gov.pl/a/ksztaltowanie-sie-granicy-z-niemcami-i-czechoslowacja/D168UPBiP> [dostęp 6.09.2021].

List możecie napisać w Google Docs i po zaprezentowaniu udostępnić go klasie.

Grupa 3

Wyobraźcie sobie, że jesteście mieszkańcami Pomorza. Napiszcie w liście do przyjaciela o decyzjach kongresu wersalskiego dotyczących Pomorza i Gdańska, opiszcie zaślubiny Polski z Bałtykiem oraz podajcie informacje na temat plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu. Informacji poszukajcie w podręczniku i internecie pod hasłem „kształtowanie się granicy z Niemcami”

<https://zpe.gov.pl/a/ksztaltowanie-sie-granicy-z-niemcami-i-czechoslowacja/D168UPBiP> [dostęp: 6.09.2021].

List możecie napisać w Google Docs i po zaprezentowaniu udostępnić go klasie.

Faza zasadnicza

Uczniowie prezentują efekty swojej pracy. Nauczyciel ewentualnie uzupełnia informacje przedstawione przez uczniów.

Faza podsumowująca

Nauczyciel wspólnie z uczniami interpretuje źródła odnoszące się do omawianych wydarzeń. Następnie uczniowie wykonują kartę pracy i omawiają odpowiedzi z nauczycielem.

Źródło A

Przykłady plakatów propagandowych z okresu plebiscytu na Górnym Śląsku

Plakat nr 1 [Ich stimme deutsch – Śląska Biblioteka Cyfrowa \(sbc.org.pl\)](http://sbc.org.pl) [dostęp: 6.09.2021].

Wyjaśnij, jaka jest wymowa plakatu i napisu „Głosuję za Niemcami”.

Plakat nr 2

[Głosuj za Polską a będziesz wolny. = Stimme für Polen und du wirst frei sein. - Śląska Biblioteka Cyfrowa \(sbc.org.pl\)](#) [dostęp: 6.09.2021].

Nauczyciel może skorzystać z dużej ilości materiałów propagandowych z tego okresu. Duży wybór plakatów jest dostępnych na stronie

<https://www.sbc.org.pl/dlibra/results?q=plakaty+plebiscytowe&action=SimpleSearchAction&type=-6&p=0> [dostęp: 6.09.2021].

EWALUACJA ZAJĘĆ (sprawdzenie osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia)

Po zakończeniu zajęć uczniowie wykonują kartę pracy podsumowującą wiedzę zdobytą podczas lekcji.

Przykładowe zadania

1. Uporządkuj chronologicznie podane wydarzenia. Wpisz cyfry od 1 do 6 obok nich.

Akt końcowy kongresu wersalskiego

Powstanie wielkopolskie

II powstanie śląskie

III powstanie śląskie

Plebiscyt na Warmii, Mazurach i Powiślu

Plebiscyt na Górnym Śląsku

2. Wpisz obok podanych wydarzeń po jednym imieniu i nazwisku postaci związanej z danym wydarzeniem.

Zaślubiny Polski z Bałtykiem

Konferencja wersalska

Powstanie wielkopolskie

Plebiscyt na Górnym Śląsku

BIBLIOGRAFIA:

<https://zpe.gov.pl/a/ksztaltowanie-sie-granicy-z-niemcami-i-czechoslowacja/D168UPBiP> [dostęp: 6.09.2021].

Ich stimme deutsch – <https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/64?language=pl>
[dostęp: 6.09.2021].

Głosuj za Polską a będziesz wolny. = Stimme für Polen und du wirst frei sein. –
<https://www.sbc.org.pl/dlibra/publication/64?language=pl> [dostęp: 6.09.2021].

<https://www.sbc.org.pl/dlibra/results?q=plakaty+plebiscytowe&action=SimpleSearchAction&type=-6&p=0> [dostęp: 6.09.2021].